

دفتر توسعه نمایش‌های دینی

رسالت تئاتر دینی این است که آموزه‌های دینی را در چارچوب هنرهای نمایشی به ساختاری تبدیل کند که «تئاتر» نامیده می‌شود.

تولیداتی که با عنوان نمایش دینی تعریف می‌شوند، اساساً با دو رویکرد پرداخت مستقیم به مسائل دینی و پرداخت غیرمستقیم به سوژه‌هایی که روح دینی بر آنها حاکم است، به سرانجام می‌رسند. رسیدن به این هدف در مسیر ماموریت‌های دفتر توسعه نمایش‌های دینی (از مرحله تولید متون نمایشی، تا حمایت از اجراهای فاخر، برگزاری جشنواره و ...) باید مدد نظر قرار گیرد.

هدف از تشکیل این دفتر، سیاستگذاری در بخش بازبینی آثار و هیأت داوری جشنواره‌های دینی همچنین انجام تحقیق، پژوهش و ارزش‌گذاری محتواهای کتاب‌هایی بود که در حوزه تئاتر دینی تألیف شده بودند. در سال ۸۵ همزمان با انصراف حسین مهکام، مسئول این دفتر نیز با تعریف شورای سیاستگذاری توسعه نمایش‌های دینی و مسئولیت حسین پارسایی به فعالیتش ادامه داد.

شخصیت‌های دینی، توجه بیشتر به جنبه‌های تأثیرگذار سوگواری - در چارچوب مlodی‌ها و نوحوه‌هایی که بیشتر جنبه سوگواری دارد - و حرکت براساس ذاته مخاطب این رویکرد به دلیل ضعف اطلاعات نمایشنامه‌نویسان و قائل شدن ملاک «تأثیرگذاری» برای موقیت اثر از نظر مدیران، به وجود می‌آید.

- عدم استفاده کامل و اصولی از شخصیت معصومین و سیر وقایع و حوادثی که از آنها بر جای مانده است؛ به دلیل چیرگی باورهای از پیش تعیین شده عقیدتی، سوابق فرهنگی و درک و دریافت‌های ناکارآمد از مذهب - فقر شدید پژوهشی یکی از موانعی است که بر سر راه تئاتر مذهبی، بویژه در حوزه پرداختن به زندگی بزرگان دینی وجود دارد. این کمبود باعث شده در پرداختن به زندگی این بزرگان در سطح و ظاهر حرکت شود و گاه به طور

مستقیم، اغراق‌گونه و حتی شعارزده به مفاهیم پرداخته شده است.

- بیشتر نمایشنامه‌هایی که از زندگی بزرگان دینی عرضه شده، هرچند به لحاظ تکنیکی ارزشمند هستند ولی از نظر موضوع چندان عمیق و تحلیل‌گرایانه نیستند؛ چرا که تنها به بخش‌هایی از زندگی ایشان می‌پردازند که بیشتر مردم نسبت به آن اطلاع و آگاهی دارند. این نقص نیز ناشی از دسترسی نداشتن نمایشنامه‌نویسان به کتاب‌های پژوهشی دینی برای تسلط بر ابعاد مختلف زندگی ائمه است.

- تکراری بودن شیوه‌های اجرایی در نمایشنامه‌های دینی

- توصل به آیین‌های خودساخته و معرفی آن با عنوان تئاتر

این شورا طی سال‌های گذشته با هدف جذب اقتدار مختلف مخاطبان تئاتر کشور به حمایت، هدایت و نظارت بر تمامی فعالیت‌های موضوعی با عنوان دین (از جمله برگزاری جشنواره تئاتر رضوی، همایش آیین‌های عاشورایی و ...) پرداخته است.

اهداف:

- ۱ - توجه به مضامین نمایشی که در گستره عرفان، اخلاق، تاریخ اسلام و مبانی نظری حوزه دین تعریف می‌شود.
- ۲ - توجه به مفاهیم و مضامینی که از برخی مناسبت‌های مذهبی پدیدار می‌شود، مناسبت‌هایی چون: ماه مبارک رمضان، ایام ماه محرم و صفر، ایام فاطمیه و ...
- ۳ - تولید متون و نمایش‌های خلاق و فاخر دینی که رشد و بالندگی تولیدات را در این عرصه تحقق بخشیده و مبتنی بر شرایط روز جامعه و انسان معاصر باشد.
- ۴ - انتقال فرهنگ، باورها و اعتقادات دینی از طریق هنر نمایش به ملت‌های دیگر

شرح وظایف:

- ۱ - حمایت و همکاری با جریان برگزاری جشنواره‌ها و همایش‌هایی چون همایش سراسری آیین‌های عاشورایی، جشنواره سراسری تئاتر رضوی و جشنواره تئاتر مقاومت - فتح خرمشهر و تعزیه‌های موضوعی
- ۲ - برگزاری نشست‌های تخصصی دینی همزمان با ایام برگزاری جشنواره‌های نامبرده
- ۳ - حمایت از اجراء‌های فاخری که مبتنی بر مفاهیم و مضامین دینی باشد.
- ۴ - اجرای نمایشنامه‌های دینی، بویژه در ایام مناسبتی و مذهبی سال
- ۵ - تولید و چاپ کتاب‌ها و نمایشنامه‌های دینی

اعضا:

دبیر: حسین پارسایی
اعضاي شورا: محمدحسین ایمانی خوشخو، حسین پارسایی، محمدعلی خبری، حسین مسافر آستانه و سعید کشنفلح

مشکلات:

- نبود اساسنامه و آیین‌نامه اجرایی
- توجه نکردن به موضوعات شاد و نشاطبخش در زندگی بزرگان و

- مطالبه تئاتر دینی از جامعه هنری بر اساس سیاستگذاری‌های فرهنگی سالانه و نه مقطعی
- خارج کردن تولید تئاتر دینی از ایام مناسبتی و تعمیم آن به تمام ایام سال
- تدوین و تثبیت فعالیت‌هایی که به هر نحو بتواند علاوه بر انجام وظیفه در قبال فرهنگ خودی و تماش‌اگر معاصر، این فرهنگ را به مخاطب انتقال دهد.

پیشنهادها:

- تدوین و تنظیم اساسنامه و آیین‌نامه اجرایی برای حل مشکلات پیش‌رو، برنامه‌ریزی‌های مدون و داشتن چشم‌اندازی مشخص در عرصه تئاتر دینی
- انجام پژوهش‌های کاربردی و برگزاری همایش‌های تخصصی برای دستیابی به روش‌های معاصرسازی متون مذهبی و کهن دینی
- برگزاری نشست‌های تخصصی مداوم برای بررسی ظرفیت‌های نمایشی متون دینی و چگونگی ورود روایت‌های دینی به عرصه تئاتر
- مکتوب کردن پژوهش‌ها

(این امر ناشی از ضعف در پرداخت تکنیکی تئاترها، مشکلات تفکری و اندیشه‌ای نویسنده‌گان در حوزه نمایش‌های دینی است).

- عدم تولید تئاتر دینی برای قشر روشنگر و فرهیخته و دانشگاهیان، همچنین اقلیت‌های دینی؛ به دلیل عدم تعامل نمایشنامه‌نویسان با پژوهشگران دینی برای رسیدن به تحلیل‌های جامع از سوژه‌های مذهبی
- عدم موفقیت در انتقال جهانی فرهنگ، باورها و اعتقادات دینی؛ به دلیل حرکت‌های محدود و حاشیه‌ای و توجه نکردن به حرکت‌های گسترده در بخش بین‌الملل

امروزه، نمایش‌های دینی به آثاری تبدیل شده است که تنها وجه دینی آنها ملاک ارزیابی برای سفارش یا حمایت قرار می‌گیرد.

- نداشتن ساختار شرقی و منحصر به فرد ایرانی برای تئاتر؛ که جنبه وارداتی و ساختاری از پیش تعیین شده دارد، مانع بزرگی بر سر راه رشد تئاتر دینی محسوب می‌شود.
- سلیقه‌ها، تعییرهای نامشخص و تغییرات پی در پی در مدیریت تئاتر، که باعث تزلزل اعتماد به نفس نمایشگران برای رجوع به مباحث دینی می‌شود.

راهکارها:

- تعامل دو سویه علماء و پژوهشگران دینی و هنرمندان تئاتر (بویژه نمایشنامه‌نویسان) برای خلق اثری ماندگار در حوزه تئاتر دینی
- ایجاد امکان دسترسی آسان نمایشنامه‌نویسان به تحلیل‌های جامع و عمیق از سوژه‌های مذهبی

- توجه به تغییر و تحولات دنیای معاصر با توجه به پیشرفت تئاتر
- معاصرسازی متون مذهبی و کهن دینی
- معاصرسازی در آیات قرآنی، سیره و احادیث پیامبران، امامان و اولیائی دین

- توجه به چگونگی تبدیل و تحول متن مذهبی به متن دراماتیک، از طریق تعمق دریافته‌ها و تجربه‌های نمایشنامه‌نویسان خارجی

- استفاده از روش شالوده‌شکنی و آشنایی‌زدایی اقتباس ادبی برای غنی‌تر ساختن نمایشنامه مذهبی و دینی به منظور پدید آوردن شکل تازه‌ای از نمایشنامه‌های دینی

- ارتقای امکانات تکنیکی و تئاتری برای عینیت بخشیدن به حقیقت دین در قالب هنر نمایش

- همسان‌سازی محتوا و تکنیک در تئاتر دینی از طریق پژوهش، تحقیق و کسب دانش کافی در این زمینه

- تولید تئاتر دینی بر اساس بنیادهای درست، برنامه‌های مدت‌دار و پرهیز از در نظر گرفتن موازی کاری